

VAN NATURE

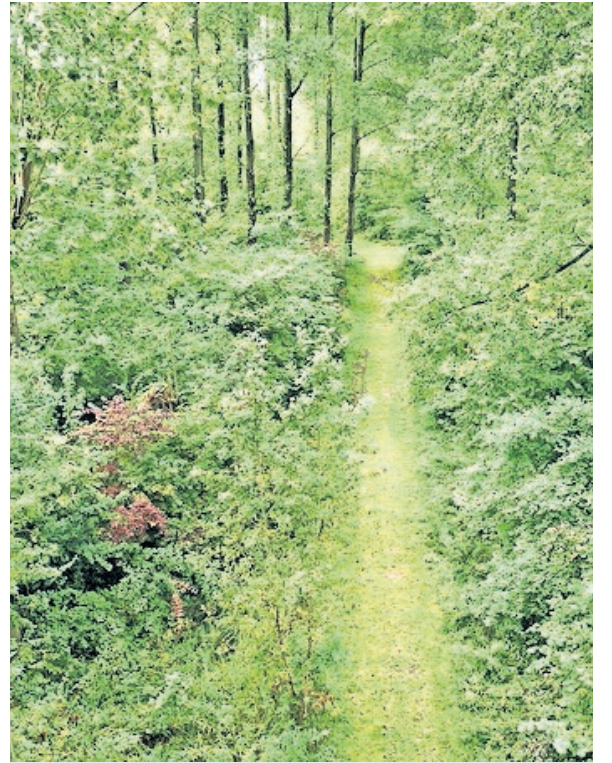
Jacques van der Neut schrijft in Van Nature over opvallende waarnemingen in de natuur. Hij was vele jaren boswachter in De Biesbosch. Daarnaast is hij een verwoed natuurfotograaf.

In oktober trekken miljoenen vogels naar een ander continent. Voor vogelaars is het dan ook dé tijd van de onverwachte ontmoetingen. Zo verbleef er onlangs een Raddes boszanger in het bosgebied De Elzen.

▲ Een Raddes boszanger spotten is niet eenvoudig. FOTO JOS KOOPMAN

▲ Beeld van De Elzen. FOTO'S JACQUES VAN DER NEUT

Zowaar 'n Raddes in De Elzen

Het Eiland van Dordrecht wordt gedomineerd door polderlandschappen. Bosbouw is hier een beetje een vreemde eend in de bijt. Maar sinds 1987 hebben we er wel iets mee te maken, want toen werden de eerste bomen geplant in bosgebied De Elzen.

De naam van dit jonge bosgebied is geen verwijzing naar de boomsoort. In het strakke polderlandschap liggen nog enkele oude, grillige oost-west verlopende krekken die hier 'elzen' worden genoemd. Zo maken rivierkaarten melding van het Gat van de Noorderels, het Gat van de Mid-denels en het Gat van de Zuiderels. De aanduiding 'elzen' is kenmerkend voor het Eiland van Dordrecht en is daarmee een voor deze streek typerend toponiem. In de jaren 20 van de vorige eeuw werd het gebied ten behoeve van de landbouw herwonnen op het water. Ruim zestig jaar later komen er weer bomen terug op het terrein.

Het zuidelijk deel van De Elzen werd in 1987 het eerst beplant. Aan gezien men toen snel een groen resultaat wilde bereiken, werd gekozen voor een verdeling van 70 procent snel groeiend hout (populier) en 30 procent langzaam groeiend hout (beuk, eik). Ik weet nog goed hoe de eerste bomen de grond in gingen; het waren iele sprietjes in een lege polder. Ze stonden in eindeloze rijen, als soldaten in een strak gelid.

Vanaf dat tijdstip moet je de aangebrachte beplanting de tijd geven zich te ontwikkelen. Jaren later voert Staatsbosbeheer regelmatig dunnin-gen uit en het effect van die ingrepen is tegenwoordig goed te zien. Zo kon je bij aanvang van de beplanting door de bomen heen gemakkelijk het verkeer op de Oude Veerweg heen en weer zijn rijden. Tegenwoordig is dat niet meer mogelijk door de spontane

vestiging van meidoorn, vlier, sleedoorn en gelderse roos. Genoemde struiken hebben geprofi-teerd van de ruimte die is ontstaan door regelmatig uitgevoerde dunnin-gen. Echte bosvogels, zoals de grote bonte specht, de boomkruiper, de nachtegaal, de bosuil en de appel-vink, hebben het terrein inmiddels ook allang ontdekt.

Soms strijken er echter ook hele ongewone soorten neer, zoals een Raddes boszanger: normaal gesproken een broedvogel op de Siberische vlakten en bossen. In West-Europa staat hij te boek als zeldzame dwaalgast. Hij is gelig op borst en buik, maar verder overheersen de nodige lichtbruine tinten. Een waarneming wordt ingevoerd op de populaire site waarneming.nl, met de locatie waar

de vogel is waargenomen. Meerdere vogelaars namen er al een kijkje, maar zonder het gewenste resultaat.

Met Joey Braat, boswachter bij Staatsbosbeheer in de Biesbosch, ga ik er ook heen. We lopen langs Gelderse rozen die zijn overladen met donkerrode bessen. „Die komen misschien wel ten goede aan de pestvogels”, zegt Braat, terwijl hij op de trossen wijst. „Er komen vrachten van deze prachtige vogels aan, want mede door de gortdroge zomer zijn er in het hoge noorden, waar deze bijzonder sierlijke vogels broeden, weinig of geen bessen voorhanden. Die vogels gaan zwerven, in de hoop die elders wel te vinden.” We turen regelmatig naar de plek waar de fel-begeerde Raddes boszanger eventueel zou kunnen opduiken, maar er

Ik kon hem wel zo'n tien minuten bekijken, echt een buitenkans

– Jos Koopman

kruipen alleen wat roodborsten, een tijftjaf en een zwartkop rond. De kleine zangvogel zelf blijft helaas buiten beeld.

„Die Raddes boszanger had ik wel heel graag gezien, want het is de eerste keer dat er zo'n vogel in de Biesboschregio opduikt. Soms heb je geluk en soms ook niet. Het is niet anders”, besluit Braat. Zoeken naar zo'n klein vogeltje is eigenlijk onbegonnen werk. Het is een groene wal van bramen, hazelaars, vlieren en uitgebloeide guldenroede. Eigenlijk is het zoeken naar een speld in een hooiberg.

Mooi

Jos Koopman van de Vogelwerkgroep Biesbosch heeft de Raddes boszanger echter wel heel mooi kunnen bekijken. „Het zijn gewoon moeilijke soorten”, begint de gelukkige vogelaar. „Toen ik die Raddes in de smiezen kreeg, was dat echt een bizar moment. Ik kon hem namelijk wel zo'n tien minuten bekijken. De vogel liet zich uitgebreid fotograferen. Gewoonlijk verschansen deze kleine soorten zich in struiken of tussen bladeren, dus dit was echt gaaf om mee te maken. Echt een buitenkansje, maar ja, wat wil je ook? Wat dat betreft is het in oktober altijd spannend.”

Een Raddes boszanger heeft een opvallende gelige wenkbrauwstreep en een overwegend bruine kleur en is iets groter dan een goudhaan. „Tja, van de kleuren word ik niet zo opgewonden, voor mij is het meer het verhaal er omheen. Waar zo'n soort vandaan komt en hoe die zich gedraagt. Van dat soort dingen. Zo'n soort gaan zoeken is echt onbegonnen werk, je moet er tegenop lopen. Voor de meeste mensen is het eigenlijk niet meer dan een 'kbv'tje', een klein bruin vogeltje”, verduidelijkt Koopman.

DORDRECHT

Speuren naar Phyllo's is voor de fijnproever

De Raddes boszanger is een kleine zangvogel uit de familie van de Phylloscopidae. De soort werd in mei 1858 verzameld tijdens een Russische expeditie door Oost-Siberië en in 1863 door Gustav Radde geldig beschreven. Hij vernoemde de vogel naar de expeditieleider, de astronoom Ludwig Schwarz, hetgeen in de wetenschappelijke benaming van de Raddes boszanger is terug te vinden: *Phylloscopus schwarzi*. Vogelaars bestempe-

▲ De tijftjaf hoort ook tot deze familie.

len soorten die tot deze familie behoren ook wel kortweg als Phyllo's. Ieder jaar in oktober worden zij in ons land gezien, zoals de Noordse boszanger, de bladkoning, de bruine boszanger en

de Pallas boszanger. Onze 'huis, tuin en keuken'-fitis en de tijftjaf behoren ook tot deze familie. In het algemeen zijn het kleine, onopvallende soorten die minutieus het kroonblad van bomen en bladeren afzoeken op

de aanwezigheid van insecten. Hun aanwezigheid verdragen zij in hoofdzaak door zachte, maar wel kenmerkende roepjes. Om deze soorten te kunnen ontdekken moet je beschikken over een goede vogelkennis én een goed gehoor. Voor oudere vogelaars zijn dergelijke soorten, vanwege afnemend gehoor, moeilijk of niet meer te horen. Speuren naar Phyllo's is voor fijnproevers, voor vogelaars in de buitencategorie.